

สันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย*

Peace Innovation for Development of Peaceful Practices in Early Childhood Caregivers

¹ชญาพร บุญหนา และ ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์

¹Chadaporn Boonhna and Khantong Wattanapradith

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Dhammatrooper@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ศาสตร์สมัยใหม่และหลักพุทธสันติวิถีที่เอื้อต่อการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอสันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ทดลองนำร่องแบบ Exploratory Sequential Design เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก 22 รูป/คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก จิตวิทยาเด็ก ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา และสันติวิถี สันทนาการเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการทดลองนำร่องกลุ่มผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลก่อนและหลังการทดลอง ได้แก่ แบบประเมินการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสะท้อนความรู้สึกด้วยเทคนิค AAR ใช้สถิติวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปผลแบบพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ปัญหาพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กที่ไม่พร้อมขาดความเข้าใจในการดูแลเด็กปฐมวัย ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ องค์ความรู้ในการดูแลเด็กไม่เพียงพอ, ไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก และการบริหารจัดการสภาวะอารมณ์ตัวเอง 2) ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยต้นแบบ มีหลักธรรมที่นำไปพัฒนาให้เกิดสันติวิถี คือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา 3) พัฒนาและนำเสนอสันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย คือ การใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 4 โมดูลของการฝึกปฏิบัติและติดตามผล เพื่อสร้างให้เกิดการตระหนักรู้ ผลการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยสมรรถนะของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า t-test = 3.34 ที่ระดับ .05 ผู้เข้าอบรมพึงพอใจในการอบรมและนำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี หลักสูตรนี้เกิดองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย คือ “CARE” Model

คำสำคัญ: ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย; สันตินวัตกรรม; สันติวิถี

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to investigate context and the needs for the development of peaceful practices in early childhood caregivers; 2) to

*Received June 11, 2024; Revised July 18, 2024; Accepted July 22, 2024

analyze concepts of modern science and the Buddhist peaceful means conducive to the development of peaceful practices in early childhood caregivers; and 3) to develop and present peace innovation for the development of peaceful practices in early childhood caregivers. The study employed a mixed-method research design, incorporating an exploratory sequential approach. Qualitative data were collected through in-depth interviews with 22 participants, including child specialists, child psychologists, experts in Buddhism and peaceful means, as well as focus group discussions with 7 participants. Quantitative data were gathered via a pilot experiment involving 17 early childhood caregivers. The tools used for the pretest and posttest included a participant observation form and an after-action review approach. The data were analyzed using t-tests and content analysis and were presented descriptively.

From the study, the following results were found: 1) Factors affecting the development of peaceful practices in early childhood caregivers include parental issues, such as a lack of readiness and understanding of early childhood caregiving. These challenges lead to quality problems among early childhood caregivers, such as insufficient knowledge in providing care to children, a lack of understanding of children's nature, and poor emotional self-management; 2) A model early childhood caregiver should embody the Buddhist principle of peaceful practices, specifically the *Brahmavihāra* (the four sublime states of mind), which include *mettā* (loving-kindness), *karuṇā* (compassion), *muditā* (empathetic joy), and *upekkhā* (equanimity); and 3) The development of peace innovation for peaceful practices in early childhood caregivers involved the implementation of a training with four practice modules and a follow-up process to foster awareness. The study found that the posttest scores of early childhood caregivers were significantly higher than the pretest scores, with a t-test value of 3.34 at a 0.05 level of statistical significance. Participants reported a high level of satisfaction with the training and effectively applied the knowledge in their work. This training resulted in the development of a new framework, referred to as the 'CARE' model.

Keywords: Early Childhood Caregivers; Peace Innovation; Peaceful Practices

บทนำ

เด็กปฐมวัย เป็นก้าวแรกแห่งชีวิตที่มีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ องค์การยูนิเซฟ ให้ความสำคัญหมาย เด็กปฐมวัย นับแต่ช่วงเวลาอายุในครรภ์จนถึงอายุ 6 ปี ซึ่งสถานการณ์เด็กปฐมวัยในประเทศไทยในมุมมองขององค์กรโลกให้ความเป็นห่วงในเรื่องการไม่ได้รับการเลี้ยงดูหรือการกระตุ้นการเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้ความรุนแรงในการลงโทษเด็ก ซึ่งในช่วงวัยนี้ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาในอนาคต (UNICEF, 2023) เด็กปฐมวัยจึงเป็นทรัพยากรสำคัญในฐานะกำลังพลในการพัฒนาชาติและโลก ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สลับซับซ้อน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตเกือบทุกด้าน เด็กจะเติบโตไปใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่แบบนี้ได้ ย่อมต้องมีคุณลักษณะแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงจากยุคเก่าไปด้วย เพราะอนาคตของประเทศชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจึงมีบทบาทที่สำคัญมากในการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ของชาติ ให้เติบโตและแข็งแรงทั้งกายใจ มีความพร้อมในการออกไปใช้ชีวิต พึ่งพาตนเองได้ และอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ถ้าสามารถสนับสนุน ส่งเสริม และ

พัฒนาผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพทั้งกาย วาจา ใจ ได้ก็จะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการที่ดีขึ้น คุณภาพชีวิตของเด็กดีขึ้น ประเทศชาติก็จะสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างรวดเร็ว

ในการดูแลเด็กปฐมวัย ท่ามกลางโลกที่ผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้ดูแลเด็กเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเด็กและครอบครัวไทยต้องเผชิญกับ 3 วิกฤตคือวิกฤตโควิด-19 วิกฤตความเหลื่อมล้ำและการพัฒนา และวิกฤตสังคมการเมือง หากสภาวะใจไม่แข็งแรงพอ ผลกระทบก็จะเกิดขึ้นกับตัวผู้ดูแลและส่งผลต่อเด็กอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เปรียบดังรากแก้วของชีวิตมนุษย์ ที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นอย่างดีที่สุด ผู้ดูแลเด็กในทุก ๆ มิติ อาทิ พ่อแม่ พี่เลี้ยงเด็ก ครูพี่เลี้ยง ผู้ที่มีอาชีพผู้ดูแลเด็กทุกหน่วยงาน รวมถึงญาติพี่น้องฯ ก็จะต้องให้ความสำคัญในการดูแลเด็กเป็นอย่างดี โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งทักษะด้านวิชาชีพหรือทักษะการดูแลเด็ก (Hard Skill) ทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ ทักษะด้านอารมณ์ อุนิสัย ความคิด (Soft Skill) รวมไปถึงมุมมองและแนวคิดที่ดีในการดูแลเด็กด้วย สำหรับปัญหาความรุนแรงในเด็กในประเทศไทย ไตรมาส 1 ปีงบประมาณ 2565 พบว่ามีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวสูงขึ้นถึง 667 ราย หากเปรียบเทียบกับในช่วงไตรมาส ที่ 1 ของ 5 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2561-2565) พบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2565 สูงสุด เท่ากับ 29% ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงส่วนใหญ่แล้วเป็นเด็กและสตรี จากข้อมูลสำนักงานตำรวจแห่งชาติเปิดเผยว่า 16 ปีที่ผ่านมา มีการใช้ความรุนแรงกับเด็กมากกว่า 1,300 ราย และยังพบจำนวนเด็กที่ถูกกระทำ ความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Kritpittayabun, 2023)

มีผลการศึกษาที่สะท้อนถึงปัญหาการดูแลเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็ก พบปัญหาจากครอบครัว ผู้ปกครองเด็กไม่มีความรู้ความเข้าใจแลใส่ใจในพัฒนาการเด็ก มาตรฐานของศูนย์เด็กเล็กคุณภาพไม่เท่ากัน ผู้ดูแลเด็กจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมวัย และเป็นไปตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก (Phromreungrit et al. 2020) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองที่ดี ผู้ดูแลเด็กปัจจุบันจึงมีบทบาทต้องดูแลพุ่มพักเอาใจใส่ดังเสมือนพ่อแม่ของเด็ก การพัฒนาศักยภาพของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นในฐานะเป็นผู้เสริมสร้างต้นทุนชีวิต (Life Assets) ให้แก่เด็กโดยผ่านจากการเลี้ยงดูของผู้ดูแล ที่มีความรักและผูกพันด้วยการแสดงออก (Sa-nguanphong et al. 2022) อย่างไรก็ตาม มีผลการศึกษาที่สะท้อนถึงปัญหาของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ทั้งในเรื่องการปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ไม่เป็นแบบอย่างแก่เด็ก ขาดความรักและอดทนในวิชาชีพ จึงทำให้เกิดความบกพร่องในการดูแลเอาใจใส่เด็ก ขาดคุณธรรมจริยธรรม ครูผู้ดูแลเด็กบางคน ขาดความ รับผิดชอบ มีระเบียบวินัยต่อการปฏิบัติหน้าที่น้อย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นใน หน่วยงาน เป็นต้น และได้นำเสนอให้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร ๔ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย (Laongthong et al. 2021) ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญในการบ่มเพาะสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ที่จะส่งมอบต่อสันติวิถีให้กับเด็กปฐมวัยทั้งพฤติกรรมและทัศนคติในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ มีสันติวิถีที่แสดงออกผ่านการกระทำ การสื่อสาร และความคิดที่ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นสายธารบ่มเพาะให้เด็กได้เห็นและเป็นแบบอย่าง อีกทั้งยังทำให้ผู้ดูแลเด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าแท้ของอาชีพในฐานะผู้ดูแลเด็กที่เปรียบเสมือนบุคคลในครอบครัวที่รักและปรารถนาดีต่อเด็กอย่างจริงใจ

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งทำงานในองค์กรภาคเอกชนด้านการให้บริการผู้ดูแลเด็กปฐมวัยมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะการให้คำปรึกษาผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่ พบว่า จากการพูดคุยและสอบถามสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองคาดหวังในตัวของเด็ก คือ อยากให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนดี มีความสุข สามารถดูแลและพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดูแลเด็กในปัจจุบัน

ส่วนหนึ่งมาจากการขาดองค์ความรู้หรือทักษะการดูแลที่ไม่มากพอ ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการใช้ชีวิต การบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อเด็กที่ดูแล ดังนั้นนอกจากความรู้ ทักษะ ในการดูแลเด็กที่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจะต้องมีแล้ว การพัฒนามนุษย์แต่ละคนให้เข้าถึงจุดหมายแห่งสันติ โดยเกิด ปัญหาที่รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงก็สำคัญ แต่การที่ชีวิตจะเข้าถึงสันติได้ จะต้องมีการพัฒนา ทั้งด้านพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านจิตใจ และที่สำคัญที่สุดคือปัญหาที่จะเข้าถึงความจริงของโลกและ ชีวิตได้

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนา สันติภายในที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการทำงานที่มีคุณค่าได้อย่างสัมฤทธิ์ผล และมีความสุขไม่เกิดความทุกข์ อันจะส่งของปัญหาต่าง ๆ ทั้งในเด็กและในชีวิต การศึกษาวิจัยนี้จึงได้นำแนวคิดเรื่องสันตินวัตกรรมการพัฒนา สันติวิถีโดยใช้ไตรสิกขา ที่มีปัจจัยประกอบไปด้วยพรหมวิหาร 4 ผสานกับศาสตร์สมัยใหม่ เป็นการสร้างสันติ นวัตกรรม โดยใช้พื้นที่ศึกษาทดลองนำร่องกับกลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อต้องการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพและมีความสุขในการทำงานภายใต้ภาวะที่มีความท้าทาย หลากหลายประการมาทำการวิจัยเป็นต้นแบบในการสร้างสันตินวัตกรรมครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ศาสตร์สมัยใหม่และหลักพุทธสันติวิถีที่เอื้อต่อการพัฒนาสันติวิถีของ ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย
3. เพื่อพัฒนาและนำเสนอสันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research Design) โดยมีวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เพื่อนำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แนวคิดศาสตร์สมัยใหม่แนวคิดการดูแลเด็กและ จิตวิทยาในปฐมวัย แนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเชิงบวก แนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และหลักพุทธสันติวิถีในการ พัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กด้วยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือ วิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การประเมิน ก่อนและหลังการทดลอง ด้วยแบบประเมินสมรรถนะของสันติวิถีผู้ดูแลเด็ก (Pre-test and Post-test) กระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ หากคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) มีการ วิเคราะห์ความตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistence : IOC) เชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน งานวิจัยนี้ได้รับรองจริยธรรมการวิจัย จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไร่รับรองที่ ว. 129/2567

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเด็ก จิตวิทยาเด็ก ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและสันติวิถี โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purpose sampling) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก 22 รูป/คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อนำมาสรุป ในการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 4 การวิจัยเชิงปริมาณ ก่อนนำไปใช้ในการทดลองนำร่อง ได้มีการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรโดยสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญแตกต่างกัน จำนวน 7 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก ด้านการศึกษาตลอดชีวิต ด้านวิทยาการกระบวนการ ด้านพระพุทธศาสนาและด้านสันติวิธี

ขั้นตอนที่ 5 การทดลองกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 17 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ประกอบอาชีพผู้ดูแลเด็กปฐมวัย อย่างน้อย 2 ปี มีความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบวัดสันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย แบบประเมินการสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม การสะท้อนความรู้สึกและการสรุปถอดบทเรียนสะท้อนคิด ผ่านกระดานบอร์ดออนไลน์ Padlet

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Method triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยพิจารณาจากการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน การแปรผลข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ด้วยสถิติแบบบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ด้วยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนแบบวัดสันตินวัตกรรมการพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ดำเนินการสรุปผลข้อมูลโดยรายงานผลการวิจัยทดลองด้วยสถิติวิเคราะห์ t-test อธิบายเชิงคุณภาพประกอบ นำสรุปข้อมูลแบบอุปนัยวิธีและนำเสนอข้อมูลด้วยพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพบริบท ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย มีกระบวนการในการพัฒนา 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาความรู้ในการดูแลเด็ก เนื่องจากสังคมไทยยังขาดแหล่งข้อมูลในการให้ความรู้กับผู้ดูแลเด็ก แหล่งความรู้ที่เข้าถึงได้ก็มีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ดังนั้นการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องดูแลกันในรูปแบบเดิม ๆ ที่ส่งต่อกันมารุ่นสู่รุ่น จึงทำให้เกิดปัญหาและความรุนแรงในเด็กเกิดขึ้น ต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก หากไม่เข้าใจจะส่งผลกระทบต่อจิตใจ สูดท่ายเกิดเป็นปมในใจติดตัวเด็กไปจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นปัญหาในสังคมท้ายที่สุด 2) เข้าใจพ่อแม่ผู้ปกครอง สื่อสารอย่างสันติ นอกจากการดูแลเด็กสิ่งที่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยต้องเผชิญคือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ดังนั้นในการทำความเข้าใจความแตกต่างในแต่ละครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อเข้าใจความแตกต่างแต่ละครอบครัว เช่น ลักษณะนิสัย ท่าทาง เข้าใจถึงความเป็นบุคคลนั้น ๆ ก็จะทำให้ในการสื่อสารง่ายมากขึ้น สื่อสารด้วยความเข้าใจก็จะไม่นำไปสู่ความขัดแย้ง และส่งผลกระทบต่อดูแลเด็ก 3) ทักษะการบริหารจัดการสภาวะอารมณ์ตัวเอง สืบเนื่องมาจากการที่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยไม่เข้าใจภาพรวมในการดูแลเด็ก ไม่สามารถแยกได้ว่าแบบไหนคือธรรมชาติตามวัย แบบไหนคือพฤติกรรมที่ต้องแก้ไข ไม่เข้าใจความแตกต่างของผู้ปกครองแต่ละครอบครัว จึงส่งผลกระทบต่อสภาวะอารมณ์ ที่ไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ถ้าหากไม่มีสติมากพอในการยังยั้งั้งใจจะส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง 4) เกิดสันติวิธี เมื่อผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองเข้าใจธรรมชาติของเด็ก เข้าใจความแตกต่างของพ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแลเด็กและการสื่อสารกับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงานได้อย่างสันติและเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่ดีมากขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่และแนวคิดตามหลักพุทธสันติวิธีของการพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย แนวทางการพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธสันติวิธี พบว่าหลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กได้อย่างแท้จริง โดยนำเสนอในสองมิติ คือ การพัฒนาผู้ดูแลเด็กจากด้านใน คือ เรื่องของสันติภายในการดำเนินชีวิต และมิติของความรู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กปฐมวัยและการสื่อสารอย่างสันติกับเด็กพ่อแม่และผู้ปกครอง ดังนี้

การเสริมสร้างพลังแห่งความรักความเมตตาด้วยพรหมวิหาร 4

เมตตา คือปรารถนาดีต่อคนทั้งโลก เมตตา คือปรารถนาดีต่อคนทั้งโลก เมตตาเป็นความรักที่บริสุทธิ์รักไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีเงื่อนไข มีความรู้สึกรักอยากเข้าไปช่วยเหลือในยามที่เด็กเจอปัญหาในสถานการณ์ปกติ เราก็ต้องมีความรักและการดูแลเด็กปฐมวัย ไม่ว่าเด็กจะน่ารักหรือไม่น่ารัก มาจากหลากหลายบ้าน ร้อยพ่อพันแม่ก็ตาม แต่อย่ารักเกินไป ถึงแม้ว่าเราจะได้เงินแต่ก็ต้องรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญได้ช่วยเด็กก็คือมีจิตที่เมตตาอยากให้เขาได้เติบโตไปเป็นเด็กที่ดีมีความสุข

กรุณา คือสงสารอยากช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ ใช้ในสถานการณ์ที่เด็กตกต่ำ หรือมีปัญหาที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือ คอยสอดส่องสงสารดูแล ช่วยเหลือยามเกิดทุกข์ เช่น เด็กร้องไห้ งอแง เจ็บป่วย ก็ต้องเข้าไปช่วยเหลือ ใช้ในสถานการณ์ที่เขาตกต่ำ การมีปัญหาลึก ๆ น้อย ๆ ที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือ

มุทิตา คือพลอยยินดีปรีดา ไม่ริษยาตาร้อน ถ้าเด็กพึ่งพาตัวเองได้เด็กประสบความสำเร็จเป็นคนที่ไม่โอ้อวด เป็นคุณธรรมสำหรับการป้องกันความอิจฉาเห็นเขาได้ดีและมีความสุข เห็นคนอื่นประสบความสำเร็จก็มีความสุข ใช้สถานการณ์ที่เขาประสบความสำเร็จ จะเป็นตัวถ่วง ถ้าใช้เกินขอบเขตเด็กจะเหลิง ชมอย่างมีคุณภาพชมที่การกระทำไม่ใช่แค่ผลลัพธ์

อุเบกขา คือวางใจเป็นกลางไม่เลือกข้างใคร วางใจ อยู่ในความนิ่ง คอยสอดส่องแต่ยังไม่ต้องเอาตัวเองเข้าไปช่วยเหลือ เปิดพื้นที่ให้เขาได้เรียนรู้ ทดลอง พึ่งพาตัวเอง จนเขาตั้งตัวได้ มีอุเบกขา (เป็นกลาง-ไม่แทรกแซงชีวิตลูก) ผู้ดูแลเด็กก็เช่นกัน ควรมีความสงบนิ่งภายใน ไม่ว่าดีร้ายมากระทบ สามารถวางให้อยู่ในความสงบนิ่งได้ การวางท่าทีของตัวเอง ไม่ร้อนรน อยู่ในความนิ่ง ข้างในอาจจะร้อน คือมีกิเลสอยู่แต่คนที่ฝึกมาดีแล้วที่มีเมตตาเป็นฐานก็จะยิ่งให้มีสติและใช้ปัญญาแก้ปัญหา ถ้าเราวางอุเบกขาได้ รู้ว่าอะไรที่เราทำไม่ได้แต่ฝืนทำก็ทำให้เราทุกข์

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ได้รูปแบบการพัฒนาซึ่งประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ปูฐานใจสู่ฐานกาย Nanny (Inner) Peace Module 2 เปิดประตูสู่ธรรมชาติของเด็ก Module 3 เข้าใจพ่อแม่ ผู้ปกครองสื่อสารอย่างสันติ Module 4 ตัดปิกสันติวิถีกับการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการคัดเลือกจากการสมัครจำนวน 17 คน ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วัน และการปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะด้วยตนเองของผู้ดูแลเด็ก การวัดและประเมินผลหลักสูตรสันติวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ใช้การวัดและการประเมินผลทั้ง 2 มิติ คือ การประเมินระหว่างการอบรม (Formative Assessment) และ การประเมินภาพรวม (Summative Assessment) ผลการอบรมแสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง

n = 17

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
พฤติกรรมการพัฒนาสันติวิถี	4.35	0.44	4.73	0.33	3.34	.002

*p < 0.05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายด้านสมรรถนะการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยรายด้านก่อน-หลังการทดลอง

n = 17

ผลการพัฒนาสมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1) ตระหนักรู้คุณค่าในตนเอง	4.35	0.44	4.73	0.30	3.34	.004
2) เข้าใจธรรมชาติและสันติวิถีในการดูแลเด็ก	4.32	0.50	4.67	0.32	2.46	.026
3) สื่อสารด้วยเมตตาสร้างพลังสันติสุข	4.38	0.45	4.75	0.30	3.01	.008

*p < 0.05

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยก่อนทดลองใช้หลักสูตรอบรมระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย แต่ละด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนเรียน ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยยังไม่เข้าใจถึงการรู้คุณค่าในตนเอง ไม่เข้าใจว่าสันติวิถีจะเกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัยอย่างไร และการสื่อสารด้วยเมตตาจะช่วยให้เกิดความสันติลดความขัดแย้งได้มากน้อยแค่ไหน เมื่อผู้เรียนได้เข้าร่วมตามกระบวนการที่ออกแบบไว้ ทำให้เกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง รักตนเองมากขึ้น รวมไปถึงเห็นคุณค่าในอาชีพที่เลี้ยงเด็ก เพราะที่เลี้ยงเด็กคือต้นน้ำ เป็นหนึ่งองค์ประกอบในการพัฒนา ปลุกฝังให้เด็กสามารถเติบโตเป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพในสังคมได้ ผู้ดูแลเด็กเข้าใจในธรรมชาติของเด็กแต่ละช่วงวัยมากยิ่งขึ้น สามารถแยกแยะได้ว่าพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติตามวัยหรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สันติวิถีในการดูแลเด็กจะเกิดขึ้นได้เมื่อเราเข้าใจในตัวของเด็กนั่นเอง สุดท้ายการสื่อสารด้วยเมตตาจึงเกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากการเข้าใจในตัวเด็ก และเข้าใจถึงลักษณะความแตกต่างของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อได้เรียนรู้และได้วิธีการในการรับมือและสื่อสารเชิงบวกก็สามารถสื่อสารได้อย่างมีเมตตามากขึ้น มีพลังในการสื่อสารที่นำไปสู่สันติสุข

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เรียกว่า โมเดล CARE ตามรูปภาพที่ปรากฏ ดังนี้

Picture 1: โมเดล CARE for Peace Nanny

จากแผนภาพรูปแบบโมเดล ประกอบไปด้วย

C- Cultivate self-love to pass on love to children with mindfulness คือ มีสติรักตนเอง เพื่อส่งต่อความรักให้เด็ก เน้นในเรื่องของการฝึกสติภายในใจให้เกิดความสงบอยู่กับตนเอง รู้ตนเอง ก่อนเข้าสู่กระบวนการใช้ชีวิต

A- Acknowledge and understand children's nature คือ เข้าใจธรรมชาติของเด็ก เรียนรู้ในโลกของเด็ก เด็กแต่ละคนต่างกัน การเลี้ยงดูต่างกันนำไปสู่พฤติกรรมที่แตกต่าง

R- Respectfully communicate with children, parents, and colleagues คือ สื่อสารอย่างสันติทั้งต่อเด็ก ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้ในเรื่องของพ่อแม่แต่ละแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นเด็กแต่ละคนจึงมีความต่างกันโดยสิ้นเชิง

E- Encourage and nurture seeds of peace and joy in children คือ การนำพาเมล็ดพันธุ์แห่งสันติสู่เด็กอย่างมีความสุข คือการตีตบตีกันไม่ดี เป็นการนำความรู้ทั้งหมดมาประมวลอีกครั้งและให้เครื่องมือในการนำไปพัฒนาตนเองได้ด้วยตนเอง

สรุปสิ่งที่ได้จากองค์ความรู้ คือ

1) หลักการและแนวทางในการจัดอบรมต้องกระตุ้นการมีส่วนร่วม วิธีนี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการอบรมและดึงดูดความสนใจได้ดี กิจกรรมกลุ่มย่อยจะช่วยละลายพฤติกรรมและเสริมทักษะการทำงานร่วมกันรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กันอยู่เสมอ นอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกิจกรรมสนทนาการแล้ว การกำหนดโจทย์ท้าทายความสามารถ กระตุ้นความคิดจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้พัฒนาทักษะเดิมให้เก่งขึ้นไปอีก

2) การนำหลักพุทธสันติวิธีและแนวคิดทฤษฎีสมัยใหม่สามารถนำมาบูรณาการผสมกลมกลืนและนำมาใช้เพื่อออกแบบกิจกรรมตอบสนองความต้องการจำเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3 สรุปความเชื่อมโยงกิจกรรมกับโมเดล CARE for Peace Nanny

การพัฒนา สันติวิธี	ชื่อองค์ประกอบ	พุทธสันติวิธี	ผลที่ได้รับ
C	มีสติรักตนเพื่อส่งต่อความรักให้เด็ก	-พรหมวิหาร กับการมีสติรู้ตน	ตระหนักรู้ให้คุณค่าตัวเองและผู้อื่น
A	เข้าใจธรรมชาติของเด็ก เรียนรู้ในโลกของเด็กที่มี ความแตกต่าง	-พรหมวิหาร กับการเข้าใจ เด็ก	ช่วยให้เด็กสามารถมีพัฒนาการได้อย่าง เหมาะสม เข้าใจธรรมชาติและมีสันติวิธีใน การดูแล
R	สื่อสารอย่างสันติทั้งต่อเด็ก ผู้ปกครอง และเพื่อน ร่วมงาน	-พรหมวิหาร กับ การสื่อสารอย่าง สันติ	เข้าใจผู้ปกครอง สื่อสารด้วยเมตตาพลังสันติ สุขทำให้เกิดความร่วมมือในการดูแล พัฒนาการของเด็ก
E	นำพาเมล็ดพันธุ์แห่งสันติสู่ เด็กอย่างมีความสุข	-พรหมวิหาร กับการสันติวิธี	นำความรู้และความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ใน การทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลงานวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ในการดูแลเด็กส่วนใหญ่เกิดจากผู้ดูแลที่ขาดองค์ความรู้ หรือมีความรู้ที่ไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจในเรื่องของการสื่อสารกับพ่อแม่และผู้ปกครอง จึงนำไปสู่การดูแลที่ไม่ถูกวิธี รวมถึงการบริหารจัดการสภาวะอารมณ์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยต้นแบบในพื้นที่นำร่องประสบความสำเร็จ คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในอาชีพ ผู้ดูแลเด็กเป็นอันดับแรก นำไปสู่การรับมือและบริหารสภาวะอารมณ์ของตนเองในการดูแลเด็กเมื่อเข้าใจธรรมชาติของเด็กปฐมวัยและเข้าใจพ่อแม่ผู้ปกครอง และเกิดสันติสุขทั้งภายในและภายนอกได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Jitwarin et al. (2023) พบว่า การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเอกชนที่ดีในต่างประเทศมีปัจจัย แห่งความสำเร็จร่วมกันอยู่ทั้งหมด 15 องค์ประกอบ ดังนี้ โดยในด้าน การส่งเสริม การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน มีการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์และมีกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ทำการสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยจัดทำคู่มือเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับพ่อแม่ เพื่อให้ความรู้และแนะนำแนวทางในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในทุกด้าน ซึ่งมีการอธิบายผลลัพธ์ที่สำคัญในแต่ละชั้น แนวทางการจัดหลักสูตรเรียนรู้ธรรมชาติของเด็ก แนวทางการช่วยเหลือบุตรหลานในการทำการบ้าน แนวทางที่พ่อแม่จะสนับสนุนการเรียนรู้ การแบ่งปันข้อมูลกับครู โดยในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นอกจากนี้ ผู้ดูแลเด็กจะต้องมีองค์ความรู้ ทักษะที่ถูกต้องในการดูแลและพัฒนาเด็กแต่ละด้าน สอดคล้องกับ Janngarm, and Promsakha Na Sakonnakhon (2023) การส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Preschool Parenting Program) เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ที่ดี ส่งผลให้เด็กเติบโต ขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนาสันติวิธีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนา เด็กเป็นกลุ่มที่เปราะบาง ผู้ดูแลเด็กต้องมีจิตที่เมตตา มีความกรุณา อยากจะช่วยเหลือในยามที่เด็กเป็นทุกข์ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ มีความมุทิตาชื่นชมยินดีในเชิงสร้างสรรค์ กรณีที่เด็กสามารถดูแลตนเองได้หรือประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ และมีความอุเบกขา ไม่ใช่เพียงแคว่างเฉย

แต่คือการวางใจ ให้เด็กได้เริ่มที่จะทดลอง เริ่มเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ผู้ดูแลเพียงแค่ออภัยอยู่ใกล้ ๆ ไม่ให้เกิดอันตรายกับเด็ก พรหมวิหาร 4 จึงเป็นแก่นที่ผู้ดูแลเด็กพึงมีเป็นพื้นฐาน เพราะการดูแลเด็กต้องมีใจรักมาก่อน ไม่ใช่รักเพียงแค่ออกนอก รักที่รายได้ที่ ได้รับ แต่ต้องรักในทุกสิ่งที่เป็นเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน พ่อแม่ผู้ปกครองก็แตกต่างกัน การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ La-ongthong et al. (2021) การดูแลเด็กจะต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 เป็นที่ตั้ง ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ครูผู้ดูแลเด็กควรมีความโอบอ้อมอารีต่อเด็กนักเรียนต่อเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน 2) ด้านกรุณา ครูผู้ดูแลเด็กควรให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนทุกคน ให้คำปรึกษาแก่เพื่อน ร่วมงานรวมทั้งผู้ปกครองเด็กนักเรียนด้วยความเต็มใจ 3) ด้านมุทิตา ครูผู้ดูแลเด็กควรมีความยินดีและเต็มใจให้บริการแก่เพื่อนร่วมงานและ ผู้ปกครองทุกคน 4) ด้านอุเบกขา ครูผู้ดูแลเด็กควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กนักเรียนและ ผู้ปกครองรวมทั้งเพื่อนร่วมงาน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน เนื้อหาอบรมมี 4 โมดูล โดยมีหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกระบวนการในการเสริมสร้างและพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยสู่การพัฒนาใจและนำไปสู่การดูแลเด็กปฐมวัย โดยผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่ประกอบอาชีพนั้น พบว่า ควรพัฒนาให้เกิดความตระหนักถึงความเมตตา กรุณา เป็นฐาน โดยเริ่มจากตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chumnanvech et al. (2022) พบว่า การพัฒนาเมตตา กรุณา ต่อตนเองประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) ให้ตนเองมีความสุข คือการส่งผ่านความรู้สึกอันอบอุ่นและเข้าใจตนเอง เมื่อเผชิญกับความทุกข์ ความล้มเหลว หรือรู้สึกถึงความไม่เพียงพอ แทนที่จะรู้สึกกลัวโทษละเลยตนเอง เมื่อเจอสถานการณ์ต่าง ๆ หากพบกับประสบการณ์ที่เจ็บปวด ชีวิตเผชิญกับความผิดหวังจะรู้สึกอ่อนโยนต่อตนเองแทนที่จะเกรี้ยวกราด ทำให้สามารถยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ 2) ความรู้สึกถึงความเท่าเทียมในความเป็นมนุษย์ คือ ความรู้สึกว่าตนเองสามารถมีทั้งสุข และทุกข์ เหมือนเช่นบุคคลอื่น ๆ เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นผลมาจากการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การเข้าใจเช่นนี้สิ่งที่เกิดขึ้นเกิดความเมตตา กรุณาและเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น 3) การมีสติ คือ การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองอย่างเป็นกลาง สังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของตนเองอย่างไม่มีการตัดสิน และเฝ้าระวัง รับรู้ สังเกตปฏิกิริยาทางด้านลบได้ก็จะถูกขจัดออกไป ดังนั้น ความเมตตา กรุณาต่อตนเองเป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดความสุขทางปัญญา ตามความหมายของความเมตตา กรุณาต่อตนเองซึ่งเป็นการรับรู้ที่ก่อให้เกิดความปรารถนาที่จะบรรเทาความทุกข์ด้วยความเข้าใจและยอมรับความทุกข์ที่เกิดขึ้น (Thammarongpreechachai, 2021)

สรุป

สันติวัฒนธรรมการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ทำให้เห็นบริบทของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กที่ไม่ขาดความเข้าใจในการดูแลเด็กปฐมวัย ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ องค์ความรู้ในการดูแลเด็กไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก และการบริหารจัดการสภาวะอารมณ์ตัวเอง ควรมีการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและพัฒนาทักษะความรู้เพิ่มเติม ในการดูแลเด็กชี้ให้เห็นถึงรากฐานของครอบครัวที่ต้องเข้มแข็ง ผู้ดูแลเด็กต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็ก เข้าใจสภาวะของผู้ปกครองแต่ละครอบครัว จึงจะนำไปสู่การดูแลที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการสภาวะอารมณ์ภายในใจจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าหากขาดความเข้าใจในแต่ละบุคคล จึงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และหลักธรรมที่เสริมสร้างสันติวิถีของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย คือ พรหมวิหาร 4 เป็นแก่นในการดูแลเด็กปฐมวัย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาใจของผู้ดูแลเด็กให้เกิดความสันติสุขจากภายในสู่ภายนอก และงานวิจัยนี้ได้ออกแบบความรู้ใหม่นั้น คือ “CARE Model” for Peace Nanny

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่ต้องการพัฒนาสันติภายในได้ในทุกมิติ อาทิ พ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ทั้งภาครัฐและเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กควรนำผลการวิจัยนี้ไปถอดบทเรียน และศึกษาต่อยอดในกระบวนการเพื่อขยายผลองค์ความรู้ให้กับบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้นำไปเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development) ให้เป็นหลักสูตรใช้ในการอบรมผู้ดูแลเด็กปฐมวัย เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก การสื่อสารกับเด็กและผู้ปกครอง เพื่อลดความขัดแย้งและลดความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษางานวิจัยที่ต่อยอดจากงานวิจัยนี้โดยพัฒนาโมเดลการพัฒนาสันติวิถีของผู้ดูแลด้านการบริการสุขภาพ ในแขนงอื่น ๆ อาทิเช่น กลุ่มผู้ดูแลเด็กในมิติอื่น ๆ เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็ก ตามบ้าน ผู้ดูแลเด็กในหน่วยงานที่มีสวัสดิการสำหรับพนักงาน หรือกลุ่มอื่น ๆ เช่น การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ หรือหน่วยงานเอกชนที่มีธุรกิจด้านการบริการสุขภาพ

2.2 ควรส่งเสริมการขยายพื้นที่วิจัยไปยังศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ในทุก ๆ จังหวัด เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้ศึกษานำไปต่อยอดขยายผลและเพิ่มเครือข่ายทั่วประเทศ

References

- Chumnanvech, K. et al. (2022). A Study and Development of Self-Compassion of Rajabhat Univesity Students with the Use of Integrated Group Psychological Coueseling. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 3090-3103.
- Janngarm, R., & Promsakha Na Sakonnakhon, R. (2023). Effects of Preschool Parenting Program on Knowledge and Caring Skills of Parent for Promoting Development and Emotional Quotient of Early Childhood in Banphaeng District, Nakhonphanom Province. *Journal of Environmental and Community Health*, 8(3), 302-312.
- Jitwarin, L., et al. (2023). Best Practices in the Management of Private Early Childhood Care Centers in Foreign Countries. *Mahidol University's Integrated Social Science Journal*, 10(1), 105-109.
- Kritpittayabun, K. (2023). *Revealing Statistics for 16 Years, There Has Been More than 1,300 Cases of Violence Against Children and Continued Abuse*. Retrieved June 25, 2023, from <https://shorturl.asia/FSziA>
- La-onghong, K. et al. (2021). An Applications of Buddhism's Four Brahmavihara to the Administration for Child Development Center in Kaset Wisai District, Roi Et Province, *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 2(1), 22-33.
- Phomreungrit, K. et al. (2020). Caregiving for Early Childhood in Child Development Center: Role of Caretaker. *Christian University Journal*, 25(2), 109-118.

- Sa-nguanphong, Y. et al. (2022), Competency for Raising Early Childhood through Eat-Hold-Play-Tell and Caregiver Participation in Na Siew Subdistrict, Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 16(3), 816-833.
- Thammarongpreechachai, P. (2021). Wisdom of Happiness through Self-Compassion. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 9(2), 224-237.
- UNICEF. (2023). *Early Childhood Development*. Retrieved December 2, 2023, from <https://citly.me/OTRto>